

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

מב.

עין משפט נר מצוה

(א) לעיל ל. ט. ב' ק"י אמת ועבר מזה אל כל י' וי"ה בתוס'; א) וערכין ב'; ד) ערכין ב'; ז) [תוספ'] דמגילה פ"א ה"ג, א) ג' נבי צינת לא נקט לישאל לזוקח דמסתמא יש לו טעם ונבי לולב נמי יוכל ללכת בלולבו של אינו מוס' ערכין ב'; ד"ה היודע, ו) [תוספ' שם] ו[תוספ' טעום פ"ג ה"ה], ו) [דף מה:] ח) כ"ס"ה; כספ"ה ט) ו"ל ומשודע;

תורה אור השלם
1. תורה יצא לנו משנה מורשה קהלת יעקב: דברים לג ד

גליון הש"ס
תוב' ד"ה אמר אבי' וב' אינו צריכות כוונה. עיין לעיל דף לג ע"ה תוס' ד"ה עובד:

מוסף רש"י
ומחזירתו למים בשבת. שהיו עושים המורה בשבת כדי שלא יבטל [ענין זה]. הדרן עלך לולב הגזול

רבינו הגאון

לא שנו שפטור אלא שלא יצא בו מקדש, שנמצא ומצויא עכשיו לצאת בו, ולפיכך פטור. אבל יצא בו חייב חטאת. ואוקמה אביי, כשהפך הלולב כשמאל ואתרוג בימין. דבר אחר שמה לקחת. כולי דבר האבי גזול לא נפק ביה בהגבתו, כי דרך ביון הוא. והא דאמר רבא כשמתא דמקמי הא, דאי נקטיה כסודרא נפק ביה ידי חובתו, ולקחה על ידי דבר אחר שמה לקחת. הני מילי כגון סודר הדוא דרך כבוד אבל לקיחה בכלי הדוא דרך ביון לא. אמר רב הונא אמר ר' יוסי, עולת העוף שנמצאת בין אנפיים פ"י שנמצאת מלוקה בין אנפיים, וכסבור חטאת העוף היא, ואכלה פטור. פשיטא, מהו דתימא גבי לולב טעה בדבר מצוה ומכל מקום עשה מצוה, אבל (ה)עולת העוף דלא עשה מצוה, כי אכילת העולה אינה מצוה, ליהיב, קמיל דפטור. ואותיבנא על רב הונא, ר' יוסי אמר השוחט תמיד שאינו מבוקר כהלכתו בשבת חייב חטאת בו, הנה ר' יוסי טעה בדבר מצוה ומכאן שחייב חטאת בה מההיא דהא אוקמה כגון שהביאו למשכת הטלאין שאין מבוקרין, לפיכך חייב מיד (בתה) מקבלת אשה בעלה לולב, ומחזרת למים בשבת. כלומר אפי' אשה שאינה בת טהרה לולב,

לא שנו. דפטור אלא שלא יצא ידי חובת נטילה קודם שהוליאו דהשתא טרוד במצוה וטעה בדבר מצוה אבל יצא בו קודם שהוליאו מו לא טעה בדבר מצוה הוא ולא טרוד מהשתא במצוה לעשותה: ה"ג הא מדאגבהיה נפיק ביה אמר אבי' כשהפכו. הכי קשיא ליה ה"ד

לא יצא בו הא לא הוליאו אפי' הגביהו ומדאגבהיה נפק ביה ידי חובת נטילה וקתני פטור אמר אבי' כשהפכו כשהגביהו הפך העליון למטה והאגד למעלה ואמרינן לקמן אין יולאין בהן אלא דרך גדילתן: דרך כבוד. כגון כסודר שזרין ידיו כסודר כדאמרן לעיל (ד' ל. ט. ב' ק"י): ודרך זיוון. כגון כקערה: אומר היה רבי יוסי **עולת העוף שנמצאת בין אנפיים**. נראה צעירי דהאי בין אנפיים אינו אלא לשון עופות. עולת העוף שנמצאת בין עופות המלוקים לחטאת נעשין על קרן אחת כדמגן כשחייבת היתה נעשית על קרן מערבית דרומית ושלה דברים היתה אותה הקרן משמשת למטה ו' מלמעלה למטה חטאת העוף והגשות ושירי הדם ומלמעלה ניסוך המים והיין ועולת העוף כשהיא רבה צמורה שעיקר מקום עולת העוף בקרן דרומית מזרחית וכשהיו הכניס רבים עומדים ומלוקים עולת העוף צמורה צאים למערב ונעשית שם בקרן חטאת העוף אלא שהעולה למטה מחוט הסקרה חטאת למטה: וכסודר. הכהן חטאת העוף היא: ואלנה. ומנאל שמעל כקדשי שמים צנוג: פטור. מקרבן מעילה הואיל דעם החטאת נמנאל ואכילתה מצוה דכתיב (שמות כט) ואלכו אותם אשר כפר צהם הוה ליה טעוה בדבר מצוה ופטור: היינו הך. למה ליה לרז הוה למימר פשיטא דממנני' שמעי' ליה: מהו דסימא. צמנני' הוא דפטור מצוה דטעה בדבר מצוה וסוף סוף עשה מצוה שנטל הלולב צהוואה זו אבל הכא לא עשה מצוה צהילתה אס עולת העוף היא: קא משמע לן. רב הוה דשמיע ליה מרביה דלא שני לרבי יוסי בין טעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה: הכי גרסינן

רבי יוסי אומר השוחט את הסמיד המזוין בשבת חייב חטאת. משום שחייבה צבטת שאינה של מצוה ואינה דוחה אלמא טעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה חייב שהרי טרוד זה במצוה שהיה רוצה לשחוט תמיד של שבת וכסודר שהוא מבוקר: להכשירן לא גרסינן: מלשכה שאינן מבוקרין. דאין זה טעוה בדבר מצוה שצבלאים שצבלסכה זו אינו טרוד שאינן עומדין להקריב להיות חרד עליהם מתי יקרבו ואף חרדת זמן התמיד לא שייכא הכא שקרוב למזיד הוא ולא דק צבלסכות להבזיך מאיזו יציא: **בתנאי' מקבלת אשה מיד צנה ובעלה**. את לולביהן ולא אמרינן קמטלטלנא מידי דלא חזי: מחזירין למים. שלא יכמוס: **צבטת מחזירין**. שהרי כמאן נטלוס היום אבל לא מוסיפין מים כ"ש שאין מחזירין מים לשפוך את אלו ולתת אחרים זנון מהני דנרמ לתקוני מנא: צמועד מחזירין. בחולו של מועד מצוה להחליף: **גב' אימא לא**. דלגבה איכא איסור טלטול: **קא משמע לן**. כיון דראוי לנטילת אנשים תורת כלי עליו ומותר צבלטול לכל: חייב צנוג. להנכו מדצריהם: לשמור פטילין. שלא יכנוס בהן לבית הכסא: **היודע לשמור גופו**. מטומאת מגע ומשא וזהל: **אולבין על גופו טהור**. אס נגע גופו צטהרות אין חוששין להם. אבל לא על ידיו אס נגע צדידי צטהרות חוששין להם שיש יודע לשמור גופו ואין יודע לשמור ידיו ממורת סתם ידים שגזרו עליהם להיות שניות אלא אס כן יודע לשמורם אבל היודע לשמור את ידיו משנטלם אינו נוגע צשום דבר ספק או כספקי' המטמא את הידים ואס לא נזהר וצא ליגע צטהרות נוטל ידיו: **אולבין על ידיו טהור**. שנגעו ידיו צהם: והיודע לישאל. שאס שואלין אותו נגעט צטומאה זו יודע להשיב הן או לאו או איני יודע: **צשום הרבים ספיקו טהור**. אס שאלוהו ואמר איני יודע: **צשום היחיד ספיקו טמא**. הכי גמירי לה הלכתא ונטלוס כדאמרינן צמסכת סוטה (דף כח). ומכאן אתה דן לשכר בו: היודע לפרוס כפיו. כשהוא כהן: **חולקין לו תרומה צבית הגרנות**. ומקמי הכי אין חולקין לו צגורן אבל משגרין לו לביתו אס יודע לשמרה צטהרה דהכי תניא צגמרא דנושאין על האנוסה ציצמות (דף טז): עשרה אין חולקין להם תרומה צבית הגרנות אס יודע לשמרה צבית הגרנות אין חולקין להם צציון תרומה הוא שאין כל רואיו יודעים צו שהוא צקי לשמרה אבל לביתן משגרין להם הצקיאס ומכירין צהם ומשודע לפרוס כפיו ופורס צצבור הכל יודעים שהציא שמי שערות שאין קטן פורס את כפיו כדאמרינן צמגילה (דף כד). הלכך חולקין לו: היודע

אמר אבי' כשהפכו. מדאליטריך לשנויי הכי משמע דקצירא ליה דמנאל * אין צריכות כוונה דהא קאי אמנולא לרשות הרבים והתם אין שייך מתכוין ללכת כל כמה דלא צריך ועוד דאירי צהולך אלא צקי ללמוד ומימנה צצוקף ראוהו צ"ד (ר"ה ד' כח):

לאמר רבא מנאל אין צריכות כוונה קא מותיב ליה צציי עובדא ושמאל צציי קיצלה מימיה: **עולת העוף שנמצאת בין אנפיים**. למאי דאמרי' צשיליה אלו דברים (פסחים ד' עב): דלא פטור רבי יוסי צנוג אלא משום דזמנו צהול צריך לומר דהאי נמי זמנו צהול כדי שלא תצא חטאת לדי נותר: **מהו דתימא התם הוא דטעה בדבר מצוה ועבד מצוה אבא הכא טעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה אימא לא קא משמע לן**. פלוגתא היא צפסחים פרק אלו דברים (טז) דמחייב התם צנתחלף לו שפוד של נותר צשפוד של צלי ואכלו ואית ספרים דגרסי מהו דתימא הני מילי מצוה דרמי עליה אבל מצוה דלא רמי עליה אימא לא כלומר לולב דלא סגי ליה דלא שקיל דאי אפשר על ידי אחרים אבל חטאת

שאינו מבוקר כהלכתו. ואפי' נמצא תם משום דטעון ציקור ד' ימים קודם שחייבה צצפרק מי שהיה טמא (שם דף טז). לייף לה מפסח צגורה שזה: **היודע לישאל ברשות היחיד ספקו טמא**. אבל אינו יודע לישאל אפילו צרשות היחיד ספקו טהור כדדרשין צצוטה פרק כשם (ד' כח): **היודע לפרוס כפיו חולקין לו צגורן**. אלא משגרין לו לביתו אס יודע לשמרה צטהרה והכי תניא צגמרא דנושאין על האנוסה ציצמות (ד' טז): עשרה אין חולקין להן תרומה צבית הגרנות וקא חשיב חרש שטוה וקטן וקתני סיפא משגרין להן צצמיהן וצבית הגרנות אין חולקין לו צציון תרומה היא שאין כל רואיו צקיאין צו שידוע לשמרה צטהרה אבל לביתו משגרין לו הצקיאין צו וימי שידוע לפרוס כפיו ופורס צצבור הכל יודעין שהציא שמי שערות שאין קטן פורס את כפיו כדמגן צמגילה (דף כד). כן פ"י צצנוג' ולא משמע הכי אלא צקטן ממש איירי דומיא דהיודע לדבר צציו מצוה והיודע לשחוט וכן כולוהו אחריו והא דאמר צנושאין על האנוסה (יצמות דף טז): דאין חולקין תרומה

לא שנו שפטור אלא שלא יצא בו מקדש, שנמצא ומצויא עכשיו לצאת בו, ולפיכך פטור. אבל יצא בו חייב חטאת. ואוקמה אביי, כשהפך הלולב כשמאל ואתרוג בימין. דבר אחר שמה לקחת. כולי דבר האבי גזול לא נפק ביה בהגבתו, כי דרך ביון הוא. והא דאמר רבא כשמתא דמקמי הא, דאי נקטיה כסודרא נפק ביה ידי חובתו, ולקחה על ידי דבר אחר שמה לקחת. הני מילי כגון סודר הדוא דרך כבוד אבל לקיחה בכלי הדוא דרך ביון לא. אמר רב הונא אמר ר' יוסי, עולת העוף שנמצאת בין אנפיים פ"י שנמצאת מלוקה בין אנפיים, וכסבור חטאת העוף היא, ואכלה פטור. פשיטא, מהו דתימא גבי לולב טעה בדבר מצוה ומכל מקום עשה מצוה, אבל (ה)עולת העוף דלא עשה מצוה, כי אכילת העולה אינה מצוה, ליהיב, קמיל דפטור. ואותיבנא על רב הונא, ר' יוסי אמר השוחט תמיד שאינו מבוקר כהלכתו בשבת חייב חטאת בו, הנה ר' יוסי טעה בדבר מצוה ומכאן שחייב חטאת בה מההיא דהא אוקמה כגון שהביאו למשכת הטלאין שאין מבוקרין, לפיכך חייב מיד (בתה) מקבלת אשה בעלה לולב, ומחזרת למים בשבת. כלומר אפי' אשה שאינה בת טהרה לולב,

ק"י א מ"י פ"ב מהל' שגות הלכה י: ק"ה ב ג מ"י פ"ז מהלכות לולב הל' ט סגנון עשין מד: ק"ב ד מ"י שס הלכה יא סגנון שס טושי"ע א"ח סי' תרנ"ז: ק"ב ה ר מ"י פ"ז מהל' לולב הלכה כה סגנון עשין עד טושי"ע א"ח סי' תרנ"ד:

ק"ב ז מ"י שס הלכה יט סגנון שס טושי"ע א"ח סי' תרנ"ז: ק"ב ח מ"י פ"ג מהל' צלינת הלכה כה סגנון עשין כו טושי"ע א"ח סי' תרנ"ז: ק"ב ט מ"י פ"ד מהל' תפילין הלכה יג סגנון עשין כז טושי"ע א"ח סי' לז סעף ג:

ק"ב י ב מ"י פ"א מהל' מ"ח הלכה ו סגנון עשין יז טושי"ע י"ד סי' תרנ"ה סעף ה: ק"ב ל מ"י פ"ו מהל' חבות הטומאות הלכה י: ק"ב מ מ"י פ"ב מהל' תרומות הלכה כב:

רבינו הגאון (המשך) והיתין א"ר אברהם לטלטלו, קמ"ל אפי' אשה מותרת לטלטלו, וכל שכן איש, ומחזרתו למים בשבת ולא גורנין משום השקלאות דרבים, ירושלמי תני מטלטלין עצי בשמים להריח בהן לחולה בשבת. רבנן דקיסרי אמרין, ערבה מותר להניף לחולה בשבת. ר' יוחנן אמר בשבת מחזירין ביום [שבת] מוסיפין במועד מחזירין. יש מי שאומר, מחזירין ומוסיפין ומחזירין הכל ביום, ויש מי שאומר, ומחזירין ומוסיפין בהדס הוא, ומסתברא כמאן דאמר במים, דהא מחזירין ומוסיפין ומחזירין קתני, היכא דמחזירין בשבת, תמן קתני דמוסיפין ביום טוב ותמן קתני דמחזירין במועד. ואמאי אין מוסיפין מים בשבת, משום נגירה כמשקל זרעים בשבת. פ"ק קטן היודע לנגוע בלולב חייב, היודע להחטוף בציצית חייב, היודע לשמור תפילין אביו לוקח לו תפילין, היודע לדבר אביו למלמד תורה צוה לנו וגו' ופסוק הראשון מקרית שמע, היודע לשמור ידיו אובלין על גבי ידיו טהרות, היודע לשמור גופו אובל על גבי גופו טהרות, כיצד בודקין אותו, ו) מטבילין אותו ומסורין לו חולין לשם תרומה, ורואין, היודע לישאל ברשות היחיד ספיקו טמא ברשות הרבים ספיקו טהור, יודע לפרוש את כפיו חולקין לו תרומה בגרנות.

א) לשון הסופרם דטעיות פ"ג ק' הוא וכלי צוקין אתו מעטילין אתו ומסרין לו חולין לשם תרומה אס היה יודע לשמור את גופו ואובלין ע"ג גופו לשמור את ידיו אובלין על גבי ידיו טהרות. ע"כ.